

שכר – אין שוחטים עפ"י זה שנוטל שכר (כן כתב בדעת הרמב"ם, וכן פסק להלכה. אם כי אין משמע כן בטור. וכן מפרש"י והרא"ש לכאורה אין גראה כן).

דף כט

'בשלמא בעל מום, משום דקא שרי ליה, אלא תם אמאי?'. 'צריך באור לענ"ד, אטו אם היה שואל שמאי מוסמך האם לקנות קרקע מסוימת במחיר מסוים והשמאי היה מיעץ שלא לקנותה פטור הוא מלשלם לשמאי?' (מהגר"א נבנצל שליט"א).

'משום דאם כן אתי למיחשדיה ואמרי האי בעל מום תם הוא, והאי דקא שרי ליה, משום אגרא'. ואף על פי שמדובר בחסיד ומוחזק בכשרות, שאין לנו חשש שמא יתיר שלא כדין – נאסר הדבר משום חשד הבריות (עפ"י תבואות שור יח, לו).

– מן ההלכה הזאת יתבאר לך שיש מן הטבחים ששוחטים בשכירות ידועה כשהשחיטה כשרה, ואם היתה טרפה – אינו נוטל שכר, וזה אינו מן הראוי ואין דין דין זה אלא מי שאין לו חכמה – לפי שהראוי מצד הדת שישחוט בלא שכר, או יטול שכר על כל מה שישחוט, בין נבלה בין טרפה בין כשרה – כדי שלא יבא לידי חשד, כמו שהתקינו חכמים ז"ל בבכור' (פירוש המשנה לרמב"ם. וכן כתב הריב"ש בתשובה תק. הובא בב"י וברמ"א יו"ד יד, יד).

'הנוטל שכר לדון – דיניו בטילים'. כתב רבי עובדיה מברטנורא ז"ל, זו לשונו: 'ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני ה' – מה אני בחנם אף אתם בחנם. וברבני אשכנז ראיתי שערוריה בדבר זה שלא יבוש הרב הנסמך ראש ישיבה ליטול עשרה זהובים כדי להיות חצי שעה על כתיבת ונתינת גט אחד, והעדים החותמים על הגט – שני זהובים או זהוב לכל הפחות לכל אחד. ואין זה הרב בעיני אלא גולן ואנס לפי שהוא יודע שאין נותנים בעירו גט שלא ברשותו, ונותן הגט בעל כרחו צריך שיתן לו כל חפציו. וחושש אני לגט זה שהוא פסול, דהא תנן במתניתין הנוטל שכר לדון דיניו בטלין, להעיד – עדותו בטלה'.

בשו"ת משיב דבר (להנצי"ב ז"ל, ח"ב נא) כתב להוכיח שאעפ"י שהפוסקים הביאו להלכה דברי הרע"ב הללו – לא הזכירו בדבריהם לשון 'גולן ואנס', ובדוקא הוא; כי אעפ"י שאותו רב שלא כדין הוא עושה בדרישת שכר עבור מצוה, אעפ"י כ' לאחר שעבר וקבע שכר – חייב הלה לשלם ואין בלקיחת המעות שמץ גזל; –

'וכי בשביל שהיה מחויב לעשות המצוה בלא פיסוק שכר והוא עבר על מצות עשה זו וביקש שכרו, אינו חייב לשלם לו?! וכי העושה מלאכה לחבירו בשבת אין צריך לשלם שכרו משום שעושה עבירה?! – אלא ודאי סבירא ליה לרש"י וסיעתו דפירוש הדרשה 'מה אני בחנם' וכו' היינו שאסור לקבל שכר, וכהרע"ב, אבל אנן לא קיימא לן כרש"י לענין חליצה כמבואר באה"ע (קסה), משום הכי לא קיימא לן כרש"י והרע"ב ביו"ד (שלו) לענין רופא, ואין בלקיחת מעות עבור מצוה שמץ גזל, אלא איסור בקשת שכר, אבל אחר שכבר לא רצה לעשות מצוה בלא שכר, אין בלקיחת המעות משום גזל, ולא כהרע"ב ז"ל'.

נראה לכאורה שכל דבריו אינם מוסבים אלא מבחינת דין הממון ואיסור גזל, אבל משום דין 'מה אני בחנם', אעפ"י שכבר קבע שכר מלכתחילה חייב להמנע מליטלו עתה, שהרי אם רק קבע ולא נטל – למעשה לא עבר, והרי כשנוטל הריהו עובר בידים על האיסור (וכן יש לשמוע לכאורה מתשו' שבות יעקב ח"א קכח – הובאה בהגהת משל"מ סנהדרין כג,ה). ועוד נראה מצד הסברא שאפילו כבר נטל מצווה להחזיר. וצ"ב.

'הנוטל שכר... להעיד – עֲדוּתָיו בטיילין'. מהריב"ל נסתפק לומר שמא עדותו פסולה מן התורה שהרי הוא כנוגע בעדותו. ויש לדון בדבר כיון שאין לו נגיעה בדין עצמו. ולהלכה כתבו הפוסקים שאף על פי שעדויותיו בטלות, אם עשה תשובה כשר להעיד ואין פוסלים אותו משום 'תחילתו בפסלות' כשאר פסולי עדות, משום שעיקר הדין משום קנס הוא, ולא החמירו עליו בפסול זה אלא בשעה שהוא עומד באיסור נטילת שכר (עפ"י רמ"א חו"מ לד, יח – מהר"ן). ואולם לענין דין 'נמצא אחד מהם קרוב או פסול' לא מצינו שיהא שונה משאר פסולים, שהם פוסלים את כל הכת. ויש לעיין (עפ"י שיעורי הגרי"ש אלישיב שליט"א. וע' גם באג"מ חו"מ ז).

'היה זקן – מרכיבו על החמור'. משמע שאם אינו זקן, צריך לטרוח בעצמו לילך. ונראה פשוט שדוקא במקום קרוב שאין בזה טירחה, אבל במקום טירחה לילך ברגליו – ודאי מרכיבו גם כשאינו זקן. ופשוט (משיעורי הגרי"ש שליט"א).

בענין קרוב, זה רבות בשנים נסתפקתי בדין השבת אבדה, האם המוצא מצווה לחזר אחר בית האובד להשיב לו אבדתו, לקיים מצות 'השב תשיבם', או די בכך שמודיעו שאבידתו בידו, ויבוא הלה ויטלנה. ושאלתי לכמה ת"ח מופלגים, זה פשוט לו שחייב לילך לקיים מצות ההשבה, וזה פשוט לו שפטור, שנאמר 'עד דרוש אחיך' (וכן נמצא מובא בשם הגר"מ פינשטיין זצ"ל – 'דברי חכמים' הל' אבידה 11 ועוד. וע' בשו"ת שבט הלוי (ח"ד ריד) שפשוט שהמוצא אינו חייב להוציא הוצאות על ההחזרה כגון דמי משלוח או נסיעה, אלא די במה שמודיע לבעלים ויבואו הם ויטלו את שלהם).

'מה אני בחנם אף אתם בחנם. ומנין שאם לא מצא בחנם שילמד בשכר – תלמוד לומר אמת קנה'. ואם תאמר, כשלומד בשכר עובר ב'לפני עור' שהרי מכשיל את המלמד בנטילת שכר? ויש לומר שמדובר בשכר בטלה וכדומה, באופנים שיותר ליטול שכר. ואולם אין צורך בזה, כי נראה שיסוד האיסור אינו נטילת השכר, אלא זה שמבטל ממצות הלימוד לאחרים בחנם, ואם כן כך לי כשמלמד בשכר או שנמנע מללמד בגלל שאין הלה משלם לו, נמצא כשהתלמיד לומד בשכר אינו מכשילו באיסור ואף אינו בגדר 'מסייע', שהרי גם אם ימנע ולא ילמד ממנו, מבחינת המלמד אין נפקותא בדבר, בשניהם מבטל מצות לימוד בחנם (עפ"י שיעורי הגרי"ש אלישיב שליט"א).

גם בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סט) כתב שאם אינו מוצא רב שילמדו בחנם אלא בשכר, אפילו באופן האסור – צריך ללמוד ממנו בשכר. ועוד כתב שם שיש לו דין 'רבו' וחייב בכבודו. ואולם לענין ההלכה 'אבדת אביו ואבדת רבו – אבדת רבו קודמת' יש להקדים אבדת אביו ששילם שכר לרב שילמדנו, שהרי הוא הגורם לו להביאו לחיי עוה"ב.

ע' במובא ביוסף דעת נדרים לו, אודות לימוד מקרא בשכר. וכן בלימוד תורה לבנות.

'לא קשיא, כאן בשכר הבאה ומילוי כאן בשכר הזאה וקידוש'. יש מי שמפרש שמדובר כשקדשה בשכר הבאת המים והאפר. אבל הפירוש העיקרי שקדשה במים עצמם. וכוונת הגמרא שאם יכול ליקח

שכר הבאה ומילוי, ודאי יכול למכור את המים ואינו מחוייב ליתנם בחנם, הלכך יכול גם לקדש בהם (ר"י הוקן קדושין נח: וע"ש ברש"י ובמפרשים. ומלשון רבנו גרשום כאן משמע כפירוש הראשון. וכן נראית דעת הרמב"ד הל' אישות ה,ג. ואילו מהרמב"ם משמע כפירוש השני).

– מכאן (על פי פרוש רש"י) שאין ליקח שכר עבור מצוה שעושה לאחרים. אולם אם יש לו בה טורח – מותר ליטול שכר טרחתו (ר"י הוקן שם).

משמע שמפרש לפי טעם זה החילוק בין הזאה וקידוש למילוי והבאה, שבאלו אין טורח ובאלו יש [אבל לא משום חילוק בין גוף המצוה להכשרה, שיתכן ואף קידוש המים אינו אלא בגדר 'מכשיר']. אך מובא שם טעם שני לחילוק, שההבאה והמילוי אינם עיקר המצוה אלא 'מכשירי מצוה' (וע' ב'גליוני הש"ס' לר"י ענגיל). ולפי"ז מותר ליטול שכר על הכשר מצוה, הגם שאין בה טורח.

וזהו לשון הרמב"ן (בתורת האדם, ו): 'ולענין שכר רפואה – נראה לי דמותר ליטול מהן שכר בטלה וטרחא, אבל שכר הלימוד אסור, דאבדת גופו הוא ורחמנא אמר והשבתו לו, ואמרינן לענין מצוות: מה אני בחנם אף אתה בחנם. הלכך שכר החכמה והלמוד אסור, דהוה ליה כשכר הזאה וקידוש, אבל שכר הטרחא מותר דהו"ל כשכר הבאה ומילוי דמותר. וכן שכר בטלה מותר, כדתנן אם היה זקן – מרכיבו על החמור. ונותן שכרו כפועל בטל של אותה מלאכה דבטיל מינה. וכן מי שיש לו סממנין, וחבירו חולה צריך להן – אסור לו לעלות בדמיהן יותר מן הראוי. ולא עוד אלא אפילו פסקו לו בדמיהן הרבה מפני דוחק השעה, שלא מצאו סממנין אלא בידו – אין לו אלא דמיהן...'.
ע"ע טוש"ע י"ד שלו – על נטילת שכר לרופא. וראה בענין זה בקבצים: 'אסיא' כרך ה; 'דיני ישראל' כרך ז. וע"ע טוש"ע או"ח תקפה.

(ע"ב) 'החשוד על השביעית – אין לוקחין ממנו פשתן'. נחלקו אמוראים בירושלמי (מעשרות ה,ג) בטעם הדבר; שהרי הפשתן אינו ראוי למאכל כלל [ואין בו קדושת שביעית. חז"א שביעית י"ב], ומדוע נאסר ליקח מן החשוד? – או גזרה משום איסור ספיחים, או מפני שהזרע שגדל בו יש בו קדושת שביעית, או משום קנס חכמים.

'החשוד להיות מוכר תרומה לשום חולין, אין לוקחין ממנו אפילו מים ומלח. דברי רבי יהודה...'
בחשוד על השביעית לא קנס רבי יהודה ליקח ממנו שאר דברים – כי תרומה חמורה שהיא במיתה. וכן בחשוד על הבכור – לא קנסוהו כבתרומה, ששם אין חשד לאכילת בכור תם אלא שחשוד להטיל בו מום, כמו שפרש"י לעיל (עפ"י שפת אמת).

דף ל

'החשוד על זה ועל זה (פירוש, על זה או על זה) חשוד על הטהרות. ויש שהוא חשוד על הטהרות ואינו חשוד לא על זה ולא על זה'. לא נקט לשון כוללת 'החשוד על הטהרות אינו חשוד...'. – כי יש חשוד על הטהרות שחשוד על שביעית ומעשרות – בטומאה דאורייתא, כגון שאינו נשמר מלטמא תרומה (עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם; פסקי הרי"ד).

יש מפרשים: משום הטורח המרובה שיש בטיפולה, שחסך מן הכהן. וי"מ משום שאסור לגדלה בא"י אלא בחורשין ולא בישוב. ולטעם זה יצא שבחור"ל משלם חציה כבהמה גסה (כ"כ הרא"ש והטור).

חזוב זה הוא רק לר"מ הדין דינא דגרמי (וכן הלכה. ואולם הרי"ף כתב שבדיין שהורה אין דנים דינא דגרמי, אבל לדעת החולקים אינו חייב אם נשחט על פיו ולא עשה מעשה בידיו (עפ"י תוס').

ג. מומחה שהתיר את הבכור בטעות, אפילו עשה מעשה בידיו – פטור מלשלם.

דיני דיין שטעה – בסנהדרין לג.

דף כט

מב. א. האם מותר ליטול שכר להיות רואה את הבכורות?

ב. האם מותר ליטול שכר על שאר מצוות כגון להורות וללמד תורה?

ג. האם מותר לכהן להיטמא כדי לילך לדון או להעיד וכדו'?

א. אין ליטול שכר על ראיית בכור, והעושה כן – אין שוחטים על פיו, אלא אם כן היה מומחה כאילא ביבנה (שחסידי היה ולא נחשד שמתיר בגלל השכר. רש"י), שהתירו לו חכמים להיות נוטל בבהמה דקה ארבע איסרות, ובגסה, שטורח בדיקתה מרובה יותר: ששה.

וכשנוטל שכר, נוטלו בין שנמצא תם בין שנמצא בע"מ. ולא התירו לו ליטול אלא פעם אחת לכל בכור, אפילו יראהו כמה פעמים. וכל זה כדי שלא יחשדוהו שמתיר שלא כדין בגלל השכר, או להפך, אסרו שלא כדין כדי לבדוק שוב.

א. מובא בטור יו"ד (שיב) שהמומחה שהתירו לו ליטול שכר, נוטל שכר בטלה דמוכח. והבית-יוסף

כתב שמהרמב"ם נראה שלא יטול אלא אם ב"ד פסקו שכרו.

ב. התוס' כתבו לפי תירוץ אחד שאינו חייב לראותו פעם נוספת. ואולם הרמב"ם כתב שחייב

לראותו כמה פעמים שמביאים אותה לפניו (וכ"פ בשו"ע יו"ד שיב, כמוש"כ האחרונים).

ג. משמע מהרמב"ן שהטעם לכך שאין שוחטים על פי הנוטל שכר, משום שנטל שכר שלא כדין,

ולא משום החשד שמא הוא באמת תם. ולפי"ז גם המומחה שנטל שכר פעמיים, כיון

שעושה שלא כדין – אין שוחטים על פיו. ובשפת אמת פקפק בדבר.

ב. הנוטל שכר לדון – דיניו בטלים. להעיד – עֲדוּתָיו בטלות. וכן להזות מי חטאת או לקדשם – מימיו מי

מערה ואפרו אפר מקלה, לפי שאסור ליטול שכר על המצוה ועל הלימוד (ראה למדתי אתכם חקים

ומשפטים כאשר צוני ה' אלקי – מה אני בחנם אף אתם בחנם). ואפילו הוא עצמו למד בשכר, לא יִלְמַד

אלא בחנם (אמת קנה ואל תמכר).

ואולם אם היה מפסיד ממון בשל כך, כגון שהיה כהן וע"י הליכתו נטמא ומנוע מלאכול בתרומה – הרי

זה מאכילו ומשקו וסכו. וכן אם היה זקן וצריך חמור לרכב עליו – נוטל דמי הפסדו.

וכן נוטל שכר כפועל בטל של אותה מלאכה שהוא רגיל בה.

פרש"י (עפ"י תוס'): משערים כמה היה מוכן לפחות משכרו כדי לבטל היום ממלאכתו הרגילה,

לעשות במלאכה קלה כגון זו שאין בה טרחה. והתוס' מפרשים: כמה היה נוטל כדי ליבטל

לגמרי ממלאכתו הרגילה.

נטילת שכר טירחה על הכנות למצוה, כגון במי-חטאת שכר מילוי והבאה – מותרת, ורק שכר הזאה וקידוש אסור.

א. מותר ללמוד תורה בשכר כאשר מוכח שנוטל שכר בטלה, שעל ידי כן מבטל מלאכתו ומלמד, וכגון שאין לו כל פרנסה אחרת. או אפילו יש לו, ומוכח שמניח עסקיו ומלמד.

וכן בלימוד לקטנים – מותר ליטול שכר שימור תינוקות או שכר פיסוק טעמים, למ"ד (תוס'), עפ"י כתובות קה ונדרים (ז).

ב. במקום אחר אמרו: דיינן הנוטל שכר לדון – מכוער הדבר אלא שדינו דין. ופרשו התוס' (עפ"י מהרש"א) בשכר בטלה שאינו מוכח [י"א: דוקא כשידוע שהוא בעל מלאכה אלא שבאותו זמן שבאו לדון לפניו אינו עוסק במלאכתו. עפ"י סמ"ע חו"מ ט]. אבל שכר בטלה דמוכח [וניכר הדבר שהוא שכר הבטלה בלבד ולא יותר. רמב"ם] – מותר. ושכר דין – אפילו בדיעבד דינו בטלים כנ"ל.

גם כשמותר ליטול – יטול משני הצדדים בשוה, ובנוכחות שניהם (רמב"ם סנהדרין כג,ה). וכן הדין בשכר פשרה – מותר ליטלנו מבעלי הדינים באופן זה (ב"ח וש"ך חו"מ ט).

ג. מותר לכהן ליטמא בכל טומאות מלבד טומאת מת.

מלשון רש"י בכ"מ משמע שאסור לכהן לטמא עצמו בכל טומאה שהיא (ע' יומא פ: ובגה"ש; חולין לה [ע' במש"כ שם]; עירובין לא.). ונראה לכאורה לדעתו שזהו איסור אחר, לגרום לעצמו מניעה מאכילת תרומה וקדשים, וכעין זה דייקו מהרש"י בקדושין כא שיש איסור בהטלת מום לכהן.

וכן מותר לו לצורך מצוה להטמא בבית הפרס (= שדה שנחרש בה קבר) שטומאתו מדרבנן (בזמן שאין שם דרך אחרת. ערמב"ם אבל ג, יד).

יש מפרשים שהתירו רק ע"י ניפוח העפר, ואעפ"י שמנפח נטמא לענין תרומה [ואולם ישנן מצוות מיוחדות שהתירו בשבילן לעבור בבית הפרס בלא בדיקה, כגון ללמוד תורה ולישא אשה] (עפרש"י ושאלתות). ור"ת פירש אפילו ללא ניפוח, אבל כשניפח – טהור (וכ"מ ברמב"ם אבל ג, יד; שו"ע יו"ד שעב, א. ע"ע בתוס' כמה חילוקי דינים; חו"א אהלות כד. וע"ע בהגיגה כה).

מג. א. החשוד על הבכורות, האם מותר ליקח ממנו עורות בשר ובגדי צמר? וכן החשוד על השביעית – לענין לקיחת פשתן ומוצריו?

ב. החשוד להיות מוכר תרומה לשם חולין – מה מותר ומה אסור ליקח ממנו?

א. החשוד על הבכורות (כגון חשוד להטיל בהם מום) – אין לוקחים ממנו עורות שאינם עבודים, אבל עבודים – מותר לפי שאינו טורח בהם. רבי אליעזר אומר: לוקחים ממנו עורות של נקבה. וחכמים אוסרים, שמא יחתוך זכרותו ויאמר נקבה היתה ואכלוהו עכברים. הלכה כחכמים.

אין לוקחים ממנו בשר צבאים – לפי שדומה לבשר העגל ומתחלף בו. ואין לוקחים ממנו צמר, אפילו מלובן. אבל לוקחים ממנו טווי או בגדים [אפילו אינם טוויים, כגון לבדים] – שאינו טורח בצמר הבכור.

כיוצא בזה, החשוד על השביעית – אין לוקחים ממנו פשתן, אפילו סרק (= כתוש ומסורק. שדבר קל הוא לסרקו. ר"ג), אבל לוקחים ממנו טווי או אריג.

נחלקו בירושלמי (מעשרות ה,ג) בטעם שגזרו על פשתן הגם שאינו מאכל אדם ולא בהמה; אם מגזרת איסור ספיחים או מפני שהורע שגדל בו יש בו קדושת שביעית, או משום קנס. ולקחת זרע שאינו נאכל כגון זרע לפת וצנון, מהחשוד – יש מתירים (ר"ש מעשרות ה,ח) ויש אוסרים (רמב"ם שמיטה ח, יג-יד).

ב. החשוד להיות מוכר תרומה (או מעשר. רמב"ם מעשר יב,טז) לשם חולין; רבי יהודה אוסר ליקח ממנו אפילו מים ומלח, משום קנס שקנסוהו. רבי שמעון אומר: אין אסור ליקח אלא דבר שיש בו זיקת תרומה, כגון קרבי דגים שמעריבים בהם שמן זית.

וכן סיפרו על טבח שהיה מוכר חלב-אסור בחזקת מותר, וקנסו רבא שלא ליקח ממנו אגוזים. והסבירו שהורה כרבי שמעון, ולפי שע"י אגוזים היה מערים, שהיה משחד את ילדי הטבחים באגוזים להביא לו חלב אסור [או שאר דברים. ע' טור פרישה וט"ז יו"ד קיט] – לכך קנסו באגוזים.

א. משמע מזה שהלכה כר' שמעון (הל' בכורות לרמב"ן; רא"ש פ"ה ה; רמב"ם מעשר יב,טז ובנו"כ; ליקוטי הלכות [ויש נוקטים גם בעלמא שהלכה כר"ש כנגד רבי יהודה, אבל אין כן דעת רוב הראשונים. ע' לעיל יא. עירובין מו: ובראשונים; שיטמ"ק ב"ק מד: ב"י וב"ח קיט וט"ז שם סק"ז).

ב. אין איסור ליקח ממנו אלא מכל שלפניו אבל אוצרות מותר, מפי שמתירא לערב תרומה באוצרו שמא יודע הדבר ויפסיד הכל (רמב"ם מעשר יב,טז).

ג. יש מי שכתב שאף בדיעבד, אם עברו וקנו מהחשוד אגוזים וכד' – אוסרים באכילה (עפ"י פרי תואר קיט סק"ד).

ד. משמע שגם לרבי שמעון שלא קנס במים ומלח, אבל באותם דברים שיש בהם זיקת תרומה, אסור לקנות אפילו בחשש רחוק ובאיסורין דרבנן שמצד הדין אין לחוש לאיסור באופן זה. אך מסתבר שזה דוקא בחשוד למכור ברמאות ולהכשיל בני אדם, אבל אם אינו חשוד להכשיל ולרמות, אעפ"י שאינו שומר תורה ואין לו נאמנות כלל לענין איסורים [וכגון מוכרים שכירים ברשתות מוזן גדולות כסופרמרקט] – אין כאן דין 'חשוד' אלא יש לדון לפי הכללים הרגילים בספקות – רוב ומיעוט, וספיקא דאורייתא ודרבנן (עפ"י אגרות משה או"ח ח"ד צו).

דף ל

מד. א. החשוד על דבר אחד – האם הוא חשוד לדברים אחרים אם לאו?

ב. הבא לקבל עליו דברי חברות חוץ מדבר אחד – האם מקבלים אותו? וכן בן לוי שבא לקבל דברי לוי, או כהן; המקבל ע"ע זהירות בנטילת-ידיים ולא בשאר טהרות, או להפך – האם מקבלים אותו?
ג. הבא לקבל דברי חברות – האם מקבלים אותו מיד או מלמדים אותו תחילה ורק אח"כ מקבלים?
ד. כיצד מקבלים דברי חברות? ומה דינם של בני ביתו של המקבל או של החבר?
ה. האם תלמיד חכם או זקן היושב בישיבה, צריך לקבל דברי חברות?

א. העולה מסוגיתנו שהחשוד על הקל – אינו חשוד על החמור, ואילו החשוד על החמור – חשוד לקל. כן סתמה משנתנו וכדעת רבי עקיבא; –

הלכך החשוד על השביעית – אינו חשוד על המעשר (– למכור מעשר שני בחזקת חולין. תוס'. ומרש"י משמע שפירש לענין איסור טבל), שיש במעשר חומר שנאכל לפניו מן החומה דוקא. ואולם במקומו של רבי יהודה, שביעית היתה חמורה על בני אדם, הלכך החשוד שם על השביעית – חשוד למעשר.